

De gyermekcsontok szörnyű hangszeréből
szívünkbe vág az értetlen sikoly,
s a borzalomba fagyott néma arcból,
hazánk arcából belénk izzanak
anyák s húgok kigyulladt szemei.

Mondjátok: így l e t t ü n k kegyetlenek.

*

Gyere közénk, kik fekszünk szerteszéjjel
e vad mezőn, hol a fény haldokol.
S megérted, mért írt az a fiú éjjel
verset neked, ki már
nem vagy sehol.

RAKÉTÁK

Lobogva égő tiszta fáklyák,
izzó zsarátnok-emberek,
s vannak kik önmagukba zárják
a fénytelenné hamvadó tüzet.

Láng- és árnyékfolyam az élet:
árad — apad — ki érti meg?
Rakétalépcsők hullnak s égnek,
hogy mások égre törjenek.

ALEKSZANDR SZMERDOV

kovácsnemzedékek sarjaként lépett a megváltozott világba, s lett az Októberi Forradalom után felnövekvő első új értelmiségi nemzedék érdekes egyénisége. Költészete az ötéves tervek pátozától forrosult át először: küldetését vállalva lett az új utakra lépő Szibéria egyszerű embereinek költője. Ebben az időben írta a hangvételében, témaválasztásában újszerű „Geokémiai poémát”, s alkotta meg hőstét, a gazdag hegyeket kutató geológust. Szibériai költőtársaihoz hasonlóan engedte beömlni verseibe a népdalokat és meséket. Ma is Novoszibirszkben él, a Szibirszkije Ognyi főszerkesztői munkáját is vállalva.

A KARATAG

Megy a hajó... A hegy a partig
teríti tarka szőnyegét.
Száz nyírfa-szökőkút aranylik,
bíbor tüzek a berkenyék.

Nincs már madárnak dala, röpte.
S a zuhogók között akár
sok elvakult, kékszárnyú lepke
vergődik ritkás fény sugar.

Megy a hajó folyónyi égben.
Tajgára csönd s homály szakad.
És hirtelen — mint a mesékben —
elénkbe áll a Karatag.

Sziclák feszülnek kék havasnak,
titkukat ősi jég fedi.
Csúcsán fáradtan botladoznak
a felhők karavánjai.

Vihar üvölt, szünetlen támad,
hallgatjuk mi is énekét...
Suttogják „Sátán trónusának”
Karatagot a bús regék.

Ott fönt a szörnyű hegynek hátán,
honnán a szél mindent elűz,
talán most az utolsó sáman
szavára lobban hanga-tűz.

Vagy fáklját csont-vitéz lobogtat,
hol hó és jég és csönd lakik...
Napok s legendák egybefolytak
a Karatag tövében itt.

Vad és madár nem jár e tájra,
halálos sír a néma hó.
Meredékjeit mégis bejárta
egy fáradt, csákyás kutató.

Hányszor merült kőzuhatagba,
cibálták fagyok és szelek,
míg értő szemmel fölkutatta
a láthatatlan érceket!

Tüzének füstje száll az égre:
most megpihent, teát iszik.
És tudja, hogy legyőzte végre
a vad hegy ősi titkait.

VILLAMOSON

Az embernek így hozza sorsa:
utazik, s ismeretlenül
felszáll a tavasz a villamosra,
körülnéz és a padra ül.

A villamosban félhomály van,
köröttünk tömeg imbolyog...
Futos a fény arany hajában,
szemében kéklő csönd ragyog.

Kabátját összehúzza fázva,
az ablakra néz hirtelen.
És pillantásunk tétovázva
találkozik az üvegen.

Elcsúszol minden most szememben:
hidak, tömeg, utcaközök –
csak eltűnődő arca rebben
a világ dolgai között.

A villamos megáll. Szavaknak
hulláma csap meg hidegen.
Aztán a fák továbbshannak.
Üres az ablak üvege.

Hát így esett. Kigyúlnak sorra
a lámpák és a csillagok.
Felszállt a tavasz a villamosra,
és most egyedül ballagok.

SZÜLETÉS NAP

Itt ülök megint
terített asztalvégen.
Születésnap
ami minket összesodor.
Bár nagykorúságomat
réges-régen
megünnepeltem,
hagyjuk most: mikor...
Barátaim:
mindig csak ünnepelve
kellene élni,
míg megbékél a kor:
lesz a szív megcsitultabb
és élesebb az elme,
és mindig szomorúbb
és részegebb a bor.

UTAK

Ércek tüze csillog a szürke homályban,
és rezzen a csönd mint tiszta üveg,
és aszталodon, mint csúcsok a tájban,
hegyé magasodnak a ritka kövek.
Te ismered immár, mit érhet a kőzet:
rejtí fukar föld, ám aki bátrabb,
szakadékon és hegyeken aki győzhet,
ott garmada kincsre találhat.
Térképeiden mindent kijelölve,
mint vadnyomokon a fürge vadász,
arra a gazdag, távoli földre
körsz s ceruzával visszatalálsz.
Ösvény kúszik ott a bérci határon,
nem ismeri más csak a hangya, a gyík.

Ércek mérnöke, régi barátom
mondja meséit pirkadatig.
Így ülök itt, vágyom beleveszni,
míg a regének vége szakad.
S indulok én is kutatva a messzi
kék havasok közt útjaidat.
Költő vagy te egészen: poéta,
százszívű, százkarú, álmodozó.
Naplódban egy nagyszerű téma
megíratlan eposzát lapozom.
Szajáni követ veszek tenyerembe;
benne egek varázsa a kék,
főnt köd takarója omlik a hegyre,
lent tajgai vad szakadék.
Hull a patak sziklák magasából,
zuhogókon zúg a vize.
Vénül az este, kigyullad a tábor
bíborszínű máglyatüze.
S lásd, bár sose álljon sok ragyogó, dús
mű a nevemmel a polcaimon,
mint hűvös ércet a merész geológus,
titkát a szavaknak úgy kutatom.

REGE A KOBIR-SZU-RÓL

Sziklák között az égbe veszve,
zuhan mint meglőtt madarak,
majd fut régi dalt csörgedezve
Kobir-szu, a kék patak.

Könnyen szökell a szirtfokokra,
és mint a kígyó, úgy riad,
arany halakkal játszik sodra,
és tördel erdős partokat.

A holdat, mint ezüst gerezdet
szájába kapja, s így kacag:
Tevéled ki is versenyezhet
erős Kobir-szu, kék patak.

De valahol hangján dühöngve,
szirteket s erdő-gátakat
döntve iramlik véle szembe
szörnyű, hatalmas áradat.

Hullámzó rőtvrös hajával
sodorva füvet és ágakat,
a völgyeken s hegyeken által
Kobir-szu felé szalad.

Kék vizével visszafordul
kék Kobir-szu nem riad.
Ám élébe szikla fordul,
fellegeknél magasabb.

Ott találkoztak a völgyben,
gyorsak voltak és vadak,
s nem békél egymással könnyen
ilyen két makacs patak.

Nem jön megnyugvás a harcra
És azóta egyre csak
kék hullám fut a jobb partra,
s a vörös a balra csap.

LIGETI KÁROLY VERSEI EGY SZIBÉRIAI ANTOLÓGIÁBAN

A költészet napja — akárcsak nálunk — a Szovjetunióban is jelentős esemény. S ahogy a mi könyvkiadásunk a Szép versek antológiákkal ünnepli ezt a napot, úgy jelennek meg évek óta immár a szovjet szép versek a Gyeny poézii (Költészet napja) című antológiákban. A két rokon kiadvány közti különbség nagyrészt a számokban van. A szovjet költészet szép versei általában százezer példányban jelennek meg, s kétszáz költőt reprezentálnak. Ám ezek csak a központi jellegű, moszkvai kiadó válogatta antológiák, s ezeken kívül minden kiadóval rendelkező nagyváros 20—50 ezer példányban megjelenteti a maga „kis” helyi antológiáit.

Ilyen szépen szerkesztett könyv a Novoszibirszk, Omszk, Tomszk alkotóit bemutató antológia is, mely számunkra éppen magyar vonatkozásai miatt is jelentős. A mai költők versei mellett ugyanis a kötet bemutatja azokat, akik annak idején a szocialista Szibériáért harcoltak s áldozták életüket. Köztük a magyar Ligeti Károlyt is fényképpel, s vörös betűkkel nyomott versekkel.

Az Észak fagyos szíve mellől, a Vég-

rendeletem és Szegény testvérem, Katalányi János című versek orosz változata előtt mintegy tizenöt soros megemlékezés olvasható:

„Azoknak névsorában, akik Szibériában küzdöttek a forradalomért, jogosan őrizzük örökre magyarok és csehek neveit. Internacionalista forradalmárok voltak ők, kiket sorsuk akarata vetett Szibéria mélyére, s kik a döntő órában azok oldalára álltak, akik az új életért szálltak síkra és együtt vitték végbe nemes feladatukat. Szibériában forgatta harcoss tollát a Szejk, a derék katona későbbi szerzője, Jaroszlav Hafek. S vele együtt meg kell emlékeznünk egy magyar újságíróról és költőről, Ligeti Károlyról.

Ligeti 1915-ben esett orosz fogságba. A hadifoglyok korovi, ivanovi és omszki táborában forradalmi tevékenységet fejtett ki társai között. Omszkban szerkesztette az illegális Forradalom című újságot. Aktívan részt vett a Kolcsak elleni harcokban. 1919 nyarán végezték ki a kolcsakisták. Utolsó versét, a Végrendeletem-et kivégzése előtti éjszaka írta az omszki börtön falára.”

NOVOSZIBIRSZK AKADÉMIAI VÁROSÁNAK TUDOMÁNYOS LAPJÁRÓL

Novoszibirszk egy hatalmas tájegységnek nemcsak ipari, de tudományos centrumává is nőtte ki magát az utóbbi évtizedekben. Érthető tehát, hogy az irodalmi lapban megjelenő tudományos jellegű, de mégiscsak költött témájú cikkek mellett olyan orgánusra is szükség van, mely állan-

dóan hírt ad a tudományos élet eseményeiről. Ezt a szerepet tölti be a mi egyetemi újságjainknak megfelelően szerkesztett, ám nem annyira a hallgatóknak mint a tudományos szakembereknek íródó *Za nauku v Szibiri* (A tudományért Szibériában) című akadémiai hetilap, mely há-

romezer példányban jelenik meg.

Legutóbb megjelent számaiban lapozva, s találgatva sok érdekes, sőt közérdekű cikkeire bukkanhatunk. Képes tudósítás számol be arról, hogy a novoszibirszki egyetem mellett működő előkészítő internátusba miként válogatják össze a tehet-